

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aurea Rosa id e[st] pre||clarissima expositio sup[er]
eua[n]gelia to||tius anni**

Mazzolini, Silvestro

Hagenaw, M.dxvi.

VD16 M 1751

Jn nocte natiuitatis d[om]ni. Textus euang. Lu. ca. ij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70365)

unt. Sicut etiam deus non admonet aliquem
specialiter ubi sufficit scripturarum et scripturarum
monitiones: nec ostendit visionem in somniis
ubi sufficit inspiratio cordis: nec ostendit vi-
sionem corporalem et sensibilem ubi sufficit ima-
ginaria et in somniis: ut in proposito: nec fac-
tuas ubi sufficit vna. secundum illud Job. xxxij
Sed loquitur deus: et secundo idem non repetit.

Est etiam notandum quod sic credere facillime
somnia leue est et periculosum. ita etiam nimis
tarde credere ubi occurrunt sibi bona de
deum scilicet loquitur: et de quibus forte dicitur in quibus
somnia: videlicet infidelitatis. In Chrysostomo. com-
mendarum ioseph: quod crediderit angelo appa-
renti in somniis: et zacharias fuit punitus quia
non credidit angelo apparenti tempore sacrificij
quod signum erat bone apparitionis. In hac
tamen generali regula omnibus sufficere dare
credo impossibile: nisi quod se deus spiritus pa-
tris spiritus huius committat. (Ioseph filius
dauid) sed dauid commoratur in Chrysostomo. quia
deus christo loqui volebat quod pmissum fuerat da-
uid (Noli timere accipe). et in retere in
Chrysostomo. quia iam matrem dimissa erat. Et secundum
Rab. noli timere accipe ad assiduam coha-
bitationem (maria coniugem tuam) secundum Ambrosium.
Maria dicitur plures celebrationes nuptiarum: non
corporum copulatione. Et nota secundum Chrysostomum.
super Mattheum. quod triplici causa angelus apparuit ioseph.
Primo ne iustus peccaret. Secundo propter
honorem marie. Tertio ut intelligeret se cu-
m diceret ab illa quod puer. Apparuit tamen propter
receptores virginis non ante: secundum eundem: ne ioseph
dubitaret sicut zacharias: cum matrem sit per-
gine accipe quod sterile (Quod ei in ea natum est)
Non dicitur de ea. quia loquitur de nativitate in vtero. non
ex vtero (sed spiritus est) Nam sicut dicitur in Thoma.
super Mattheum. in semine marie est pro forma
sua que in spiritu sancto: et deducit materiam ad
matricem et ea sibi fouet: et corpuscula suba
spiritus sanctus genuit vice seminis que ad pro-
mum: non ante que ad secundum. Sed que non dicitur spiritus
sanctus pro christo: Rursum Augustinus. quod de homine
aliquid nascitur quod tamen non est hominis filius: ut ver-
mis et capillus. Et inquit Augustinus. quod oportet
filius esse eiusdem nature cum patre. Christus ergo ut
dicitur in Thoma. ubi non est filius spiritus sancti ad
naturam humanam: cum non sit eiusdem nature cum
eo: nec que ad diuinam: quia nihil accepit filius
a spiritu sancto: sed bene conuerso. Sed in prelo. quod

xxxij. assignat aliam rationem. Thoma. et Boetius
dicit. Quia aliquid dicitur de aliquo secundum propriam et proprie-
tatem rationem non dicitur secundum imperfectionem: sicut quia
socrates est proprie homo non dicitur homo: eo modo quo
imago hominis dicitur homo: etiam si ipse alius hominis aliquid
simile. Quia ergo christus est filius dei vere et pro-
fecte et proprie per eternam generationem. non dicitur
filius dei secundum creationem vel iustificationem in
natura humana. Non solum etiam patris est filius:
non autem spiritus sanctus vel totus trinitatis. (patris
riter autem filius et vocabitur secundum Rab. non dicitur
ipone sicut vocabitur: quia impossibile est hominum nomen a
deo (nomen eius Iesu). i. saluatoris. Nam secundum
Hieronymum. Iesus hebreo fuit nomen saluatoris dicitur.
non subdit (ipse enim saluum faciet populum suum)
i. populum sanguine suo sacrificium. s. christus
nomen: non autem suum. i. iudaeum: quod puererat esse
populi dicitur. Nam dicitur Dani. ix. c. Non erit eius
populus qui cum negaturus est (a peccatis eorum) Er-
go ista salus spiritualis est: nec unquam habere
nomen fuit talis saluatoris: et propter illud nomen
fuit nouum quantum ad significatum. Do-
cualiter docemur quod cum iustus homo bono fine
mouetur: si non sit peccator sed deliberet se
cum an bene vel male faciat: non deest ei di-
uinum consilium quod retrahat a malo.

In nocte nativitatis domini.
Tertius euang. Lu. ca. ij.

Est edictus a cesare au-
gusto ut describeretur
vniuersus orbis. Hec
scriptio propterea facta est a
sede syrie cyrino. Et ibat omnes ut
proferent: singuli in suam civitatem.
Ascendit autem in ioseph a galilea
ad civitatem nazareth in iudeam ci-
uitatem dauid que vocatur bethleem:
eo quod esset de domo et familia da-
uid: ut proferet cum maria des-
ponsata sibi uxore pergenate. Fa-
ctum est autem cum eent ibi imple-
ti sunt dies ut pareret. Et peperit
filium suum primogenitum. Et
pannis eum involuit: et reclina-
vit eum in presepio: quia non erat

In nocte Natiuitatis dñi.

et locus in dinerforio. Et passo res erāt in regione eadē vigilātes ⁊ custodiētes vigilias nocti supra gregē suū. Et ecce angel⁹ dñi stetit iuxta illos: ⁊ claritas dei circūfulsit illos. Et timuerunt timore mag⁹. Et dixit illis angel⁹. Nolite timere. Ecce ei euangelizo vobis gaudiū mag⁹ gnū qd erit oī poplo: qz nat⁹ est vobis in citate saluator q est chris dñs in citate dauid. Et hoc vobis signū. Inuenietis infantem pānis inuolutū: ⁊ positū in p̄sepio. Et subito facta est cū angelo multitudo militie celest⁹ laudantiū dei ⁊ dicentiū. Gloria in altissimis deo: ⁊ in terra pax hominib⁹ bone volūtatis.

Exist edictū a cesare Augusto. Lu. ij. In p̄nti euāgelio tāqunt r̄ia p̄nta q̄ sūt: descriptio: p̄rurritio: reuelatio. Quantū ad p̄mū fr̄aliter anteq̄ venit am⁹ ad rexū sciēdū est: q̄ fm̄ chronicas ⁊ scōs: dñs iesus nat⁹ est sub impio Augusti: sub q̄ r̄ata fuit pax. r̄ij. ānis circa r̄ps natirar⁹ ch̄i. i. ān ⁊ post q̄ ad l̄ram videbat̄ impletū illd̄ Esa. ij. Lōstabūt gladios suos i vomeres. Et i hac pace fec̄ edictū August⁹ vt orb̄ describeret: mittēs p̄ vniuersas regiones p̄positos/ ḡnāle pmulgās edictū vt citariū p̄sides ad suā p̄sentia om̄s p̄tinetes ad suas ciuitates puocarēt de castellis ⁊ villis: ⁊ q̄ qlibz p̄ capite suo. i. p̄ inscriptōe capitis sūt offerret argētēū numū p̄c̄ij. r. numorū vsualū: ⁊ romano impio p̄fiteret̄ ēt ore se esse subiectū. Voluit ei August⁹ scire nūez p̄uinciarū i orbē: ⁊ citariū in p̄uicij: ⁊ capitū in citariū: vt. i. tributa honesta ⁊ cōgrua iponerent: fm̄ aliq̄s: v̄l forte hūana curiositate aut leuitate duct⁹. Hui⁹ aut̄ subiectiōis exhibitio dicta est p̄fessio qz se subditos p̄fitebāt homines impio romano. Dicta est etiā

descriptio: qz p̄fidentū noīa scribebant. Voluit aut̄ dñs nasci tempe talis pacis. P̄mo vt oñderet se pacē inf̄ deū ⁊ hoīes facerē. Secūdo vt oñderet se pacē vs̄ligerē. Tertio vt discipuli liberi⁹ possent p̄ orbē ad p̄dicādū discurrere. Licet ei tpe p̄dicatiōis eoz nō eēt r̄ata pax apli⁹ in floze: tñ remanebāt vestigia ei⁹. Ista r̄āgit euāgelista breuif d. (Exij edem) i. p̄stitutio seu decretū (a cesare. Augu.) cesar fuit p̄m⁹ roman⁹ impator: a q̄ oēs romani ipatores cesares sc̄ appellati: sic qliber rex egypti P̄pharao. August⁹ aut̄ fuit Octavian⁹ sic dicit⁹ fm̄ Bed. ⁊ ml ros ab augēdo rēpublicā. v̄l forte veri⁹ fm̄ alios ab augurio: seu qdā d̄lutatio nis specie q̄ p̄ volucz gustū antiq̄ d̄ina bāt q̄ dicebat̄ augur⁹/ q̄ auū gustus. Projiciebāt ei auib⁹ esca p̄replātes qd ⁊ q̄r gustarēt (vt describeret vniuersus orb̄) fm̄ glo. in l̄lū. inuent⁹ al⁹ text⁹ tal. (vt p̄fiteret vniuersus orb̄ tre) ⁊ idē so nat. Est aut̄ h̄ hypbole/ v̄l synecdoche: qz nūq̄ vniuersus orb̄ subiugarūt rōmāni: fm̄ q̄ dr̄ Hug. de scō Jacobo: qz matorē p̄rē r̄m. (Hec descriptio p̄ma sc̄a est a p̄sīde syrie cyrino) fm̄ Be. ista de sc̄pto p̄ma d̄: v̄l qz fuit p̄ma v̄llis. Haz p̄ticulares fuerūt alie. vt p̄z de ea quā fec̄t Joab ex p̄cepto d̄i. Et qz p̄ma oīm sc̄a est descriptio in syria / q̄ est in medio mūdi: ⁊ deinde p̄ circūitū vsq̄ ad fines tre. v̄l fm̄ magi. hist. qz singlis ānis fiebat h̄mōi descriptio post natiratem ch̄i: (⁊ ibāt oēs vt p̄fiterent singli in citatē suā) v̄bicūq̄ habitaret fm̄ mag. histo. qd̄ itelligo d̄modo eēt in puicia. Et vt dr̄ Beda: d̄lūia p̄uidentia factū est: vt. i. dñs alibi p̄cept⁹: ⁊ alibi nat⁹/ in isty diāris herodis furorē facill⁹ euaderet. Et fm̄ L̄hyf. vt impleret p̄phētia illa Mich. v. Et tu berblee effrata puulus es in millib⁹ iuda. Ex te milib⁹ egrediet̄ q̄ sit d̄nator in isrl: ⁊ egressus ei⁹ a p̄nciplo a dieb⁹ eternitat⁹. Et de isra in die epiphie (Ascēdit aut̄ ⁊ Joseph a galilea de ciuitate nazareth in iudeā ciuitatem) Nota q̄ h̄ iudea stat̄ adiectiue: qz d̄ berblee iudea citas eo q̄ in tribu sit iude. (D̄d̄) h̄ d̄: fm̄ Grec. vt oñdat̄ p̄le

ta pmissio sc̄a. D̄s de fructu vēris sul
 tessuro sup sedē ei⁹ (q̄ vocat berbleem)
 Ascēdit in q̄ ioseph (eo q̄ eēt de domo
 z familia d̄s: vt p̄fiteret cū Maria de
 sp̄sata sibi vxore p̄gnāte.) Dubiū est
 aut̄ vtr̄ m̄lires p̄fiterent̄: z veritate ē
 q̄ nō. br̄a tñ maria fm aliq̄s fuit vnica
 p̄i z heres: z p̄nter hēbat p̄fiteri. D̄s
 si vtr̄ est. ly cū maria: referendū est ad
 ad ly p̄fiteret̄: z nō ad ly ascēdit. Al
 legorice ex doctria Bed. Theo. z Am
 bro. sciēdū ē q̄ August⁹ est ch̄is. Bed.
 Ch̄is vocabulū augusti p̄fectissime cō
 pleuit: vtr̄pote suos z augere desiderās
 z augere sufficēs. hec ille. Hic fec̄ edi
 ctū: vt subuersis vbiq̄s frax cultur⁹ ido
 loz vni regi ch̄io sublugato m̄do om̄es
 p̄fiteat̄ in baptisate. Dar. vlt. Qui
 crediderit z bap. fue. sal. erit: q̄ vō non
 crediderit p̄denabit. In hac p̄fessione
 fidei argēte⁹ et non⁹ c̄sus offerēdus est
 .i. c̄sus eccl̄ie fm Amb. Abolito censu
 veteri synagoge. Et iste c̄sus de q̄ loq̄
 tur Amb. est c̄sus iusticie q̄ in noua le
 ge est abūdantior q̄ in veteri. Opz at̄
 p̄fiteri i sua citate. i. ciuiū vnitrate q̄ est
 eccl̄ia: z nō i puēticlis hereticoz vlt̄ sc̄is
 mat̄icoz zc̄. Anagogice vō ex doctri
 na Bede sciēdū est: q̄ ciuitas n̄ra est su
 p̄na hierlm. Duas em̄ habem⁹ citates
 s. tpalem. i. eccl̄iam m̄ltitante: z efnā: sc̄z
 eccl̄iam triūphantē Heb. xij. Nō em̄
 habem⁹ h̄ manentē citatē. Adh̄c q̄rti
 die de galilea q̄ interprāt̄ rota: et feat
 mūdānā p̄uerfatez/ debem⁹ accedere
 p̄ bōa opa: z p̄ spem: z desiderū: z tadē
 offerem⁹ deo c̄sum. i. aiāz n̄ram in q̄ est
 d̄i imago: quā r̄c̄ d̄s p̄fecte possidebit:
 z p̄nter tāq̄ verus d̄ns assumet nos in
 Doral̄ citas n̄ra est (suā p̄ccōz.
 vel materialis eccl̄ia/ vel ip̄a ania n̄ra.
 Ad h̄c q̄libet ex volubilitate occupa
 tionū dz sepe ascēdere z p̄fiteri. i. p̄fite
 ri dinā bonitatē z suā inq̄tatē: z dz of
 ferre denartū. i. p̄positū factēdū volūta
 ratē dei: seu offerre cor suū. Hic aut̄ nu
 mus valet p̄ualr̄ obfuar̄ia. r. p̄ccōz
 legis. Quantū ad sc̄m d̄i (factū est
 aut̄ cū cēt̄ ibi: i. p̄lecti s̄ dies vt pareret)
 illi dies s̄ diuersimode a diuersis assi

gnari. Nam fm aliq̄s a creatiōe mūdi
 vsq̄ ad ch̄i n̄ritatez fluxerūt anni. vj.
 milia. Ista fuit opinio Methodij: sed
 pot⁹ mystice q̄s historiat̄ loquit̄. Sed
 alios vō. v. milia. ccc. vij. fm Euse. vō
 Cesar ten. in chronol̄ q̄nq̄ milia. ccc. x.
 fm Dagl. vō bist. q̄ h̄ d̄r esse fm lxx. in
 terpres: fluxerunt anni. v. milia. ccc. vij.
 Ab abraā vō duo milia. cxx. fm bebre
 os s̄n sūt m̄lto pauciores. Et fuit ann⁹
 xlij. imperij Augusti: ita tñ vt reḡ Au
 gusti addam⁹ duodeci annos q̄ fluxerūt
 a morte Julij cesaris vsq̄ ad Arrium
 bellū. Fuit etiā ann⁹. xxx. Herodis. Et
 fuit nox d̄nice diet: fm Dagim histo.
 Et fuit solsticiū h̄emalē fm cōporuz.
 Et tunc fm aliq̄s inchoata est etas. vj.
 fm alios vō in baptisimo ch̄i: z fz alios
 in passione. Sed q̄rit̄: q̄re ch̄is volue
 rit nasci nō alto: sed tali tpe: R̄ndet̄ fz
 Grec. q̄ voluit nasci in p̄dic̄o solsticio/
 q̄n dies incipit crescere: z nox minui: ad
 scādū q̄ ignozāte z p̄ccōz tenebris efo
 fugat̄/ impleret̄ terra sc̄tia d̄ni: z opi
 bus p̄tutū. Sed p̄tra. qz solsticiū p̄ccōz
 dit n̄ritatez ch̄i p̄ dies aliq̄s. Ad h̄
 dico q̄ sicut ex cōporo p̄z sol suū cursū
 annualē agit in. ccc. lxx. dieb: z fere sex
 horis: q̄ sex hore de q̄ro in q̄rtū annū s̄
 ne cōputatiōe refuare: in q̄ro anno fa
 ciūt vna diem naturalē q̄ dicit̄ bissextili
 lis: eo q̄ bis p̄nūciam⁹ illo āno. vj. kal.
 Marcij: vbi interponit̄ illa dies: vt qz
 est ex bissextili momentoz talis dies colle
 cta. Pro hoc aut̄ vide cōporū. Scien
 dū est etiā rursus ex eodē q̄ iōanes bad
 p̄ista in solsticio nat⁹ est estiuā/ q̄n in
 c̄plebat decretere dies: sic z ch̄is in
 h̄emalē q̄n crescere incip̄ebat. Un̄ d̄
 xit̄ ip̄e iōanes. vt habet. Joā. iij. Illū
 oret̄ crescere: me aut̄ in nui. P̄nc̄ vō
 retrocessit̄ solsticia: z h̄ qz annus sola
 ris non cōplet̄ p̄c̄s p̄. ccc. lxx. dies: z sex
 horas: sed deficiūt octo momēta q̄ sunt
 q̄nta ps vni⁹ hore: z ita in q̄nq̄ ant̄s er
 ramus in cōputādo vna hore: z in. cxx.
 annis vna die. Et nisi ventat̄ finis mū
 di/ vel corrigat̄ iste error: adhuc festum
 n̄ritatis ch̄i celebrabit̄/ vbi nūc cele
 brat̄ festū iōāns baptis̄te: z ec̄duer̄sōz

In nocte natiuitatis domini

dia festa hyemalia erūt estualia: z ecō
 uerso. Scdm Bedā pō tūc nasci volu
 it qm̄ mox nar⁹ cēsus redderet cesari: vt
 p̄ libationē nr̄am ip̄e subderet fuitio.
 Sed q̄re voluit nasci i bethleē: Rādet
 sc̄tus Tho. iij. p. q. xxv. ar. vij. dicens.
 Ch̄s i Bethleē nasci debuit z voluit:
 vt ex loco natiuitatis p̄missio facta Da
 uid de ch̄o oñderet esse cōpleta. Scdo
 qz bethleē interpretat dom⁹ panis ip̄e ei
 est panis viuus. Elegit aut̄ hierl̄m̄ pal
 sti: sic elegit eā vt eēt sedes regnī z sa
 cerdotij. Nā regnū z sacerdotij ch̄i p̄
 c̄pue sūt i passiōe p̄firmata. Et vt con
 fundat eos q̄ de nobilitate gl̄iant:
 z i ea voluit honorari. Ip̄e em̄ voluit in
 humili nasci: z i gl̄iosa p̄fundū p̄ iḡm̄
 nā passiōis. Nō aut̄ elegit romā ne cō
 uersio mūdi ascriberet romanorū poten
 tie: sed tñ i ea posuit caput ecclie iue: in
 signū p̄fecte victorie z sue potētie. Ju
 tra illd̄ Esa. xxvj. Ciuitate sublime hu
 miliabit. s. romā: p̄culcabit eā pes pau
 peris. s. ch̄i gressus egenorū. s. discipulorū
 ei⁹. Hec ex sc̄to Tho. (z pepit filiū su
 um) z em̄ de⁹ sic q̄ nar⁹ ē: tñ vere ē fi
 lius p̄gnis z ip̄a vere est mater dei: vt
 p̄z p̄ sc̄m Tho. iij. p. q. xxv. (p̄mogeni
 tū) Primogenit⁹ hic d̄ s̄m Hieron. et
 D̄ḡm̄ hist. nō post quē al⁹ nar⁹ ē: sed
 añ quē null⁹. Gl̄i z Au. iij. mandat re
 dimi p̄mogenit⁹ post mēsem. Costat ar
 q̄ tūc nō poterat hic altū post se. (z pan
 nis em̄ inuoluit) p̄ seip̄am sine ioseph p̄
 p̄ter reuerentiā z sine obstetricib⁹. Nā
 requirunt obstetrices p̄p̄ dolore partēris.
 Beata aut̄ p̄go sine dolore peperit: sic
 z sine pctō p̄cepit. vt p̄z. iij. q. iij. Quid
 liber de infantia saluatoris qui asserit
 ibi fuisse mulierclā: non est autentic⁹:
 sed apoc̄rph⁹. Hiero. Nulla ibi obstet
 ric⁹: nulla mulierclā: sedulitas inter
 cessit. Hec ille. Hora q̄ panni sūt vile
 genus vestimētī s̄m ali⁹: vñ pannosus
 d̄ q̄ vilib⁹ induit. Videt aut̄ q̄ panno
 sus sonet abundantia panni: z p̄p̄ie com
 petit paup̄ib⁹: q̄ s̄l̄ cū nouis induit ve
 tera z mlt̄ipl̄ resart̄lata. Jō h̄ Grecus
 exclamat d̄. O admirabile coartatōez
 z pegrinatōez quā subijt q̄ p̄tinet orbe.

Ab initio caprat penuriā vt eā i sc̄p̄s
 doceat. Atm̄z si voluiss̄: venire poterat
 mouēdo celū: z fraz p̄curiēdo emittens
 fulmina. Nō aut̄ sic p̄cessit. Nō ei p̄de
 re s̄ saluar̄ volebat: z ab ip̄is p̄mordis
 hūanā p̄culcare sup̄blā. atq̄ s̄o n̄ tñ hō
 fit: s̄ etiā hō paup̄: z pauperē m̄ez ele
 git: q̄ caret his q̄b⁹ infantē narū reclinet
 Hec ille. (z recliauit eū i p̄septo) Quō
 ibi fuerit p̄sepe ass̄ḡt D̄ḡm̄ hist. qz Jo
 seph illd̄ fecerat alino et bouē q̄s duxer
 rat secū. Atm̄z qdē s̄z Nico. d̄ ly. ad ve
 heda sp̄saz. Bouē p̄o ad redēdū vt ex
 p̄cio faceret exp̄sas. Ista tñ nō sūt ceru
 ra: s̄ tñ p̄suader ea D̄ḡm̄ hist. P̄uo per
 p̄phetiā: maxie Abach. iij. s̄z septuaginta
 ita interpret̄ vbi d̄. Dñe audiuī auditū
 tuū z timuī: p̄sideraui opa tua z expa
 ut: i medio vni aiāliū inotescer̄. Et se
 cūdo p̄ p̄suetudiez pictorū q̄ sic p̄ngit.
 Pictura ei vltis tpe z loco. i. vñfo: mis
 sp̄ z vbiq̄ fac̄ p̄babile argumētū: qz p̄
 ctore lib̄i s̄t idioraz. Est aut̄ sc̄iedū q̄
 mlt̄a s̄t q̄ sepra nō legim⁹: z tñ certa ea
 tenem⁹: qz ab antiq̄s ad iuniores p̄ gn̄a
 tōes deuenerūt. vt p̄z p̄cipue i formis
 sacramētorū: s̄m s. Tho. i mlt̄z loc⁹: z tle
 qd̄ fuit forte d̄ isto alino z boue. Dic̄ ar
 mgr̄ hist. q̄ fenū sup̄ q̄ tacuit ch̄s trās
 larū d̄: z est romē in sc̄tā marta maior.
 Quia p̄o ch̄s nar⁹ ē saluo pudore mar
 tris: ita vētrē exiuit sic vitz penetrat ra
 di⁹ solaris: ita q̄ fuerit duo corpa s̄l̄. Po
 suit ar̄ se ch̄s mox nar⁹: vt q̄busdā pla
 cet sup̄ nudā fr̄a añ oculos m̄is or̄at̄ p̄p̄
 hūilitatē z austeritatē: exēplū. (qz n̄ erat
 ei loc⁹ i diuortio) .i. i hospitalaria s̄z alt
 q̄s a diuertēdo. Hospitiū em̄ vocat di
 uerforiū s̄m p̄suetudiez sc̄pture vt patz
 Gen. xlij. a diuertēdo. Et s̄z mgr̄ hist.
 diuortiuū ē loc⁹ iter duas domos coop̄
 i q̄ quentire p̄sueuerāt clues ad p̄fabulā
 dū. Itēz videt̄ d̄cere glo. Be. vt dicat̄
 diuortiuū: qz diuisa officia beat. i. duas
 portas: q̄uis J̄s̄b. dicat: q̄ sic d̄: qz di
 uerfi ad illd̄ quent̄ar̄ siue s̄m alios a di
 uertēdo. qz. s. hoies p̄ viā illuc diuert̄:
 qd̄ idē ē. S̄z r̄uera p̄ma expositio videt̄
 rōnabilior: qz si sc̄do mō sumat̄ diuerso
 riū vtiq̄: habuisset dñs locum in diuer
 e iij

In nocte

forlo: vbi etiam lumina manebat. In hoc
spitio aut non habuit locum sed secundum
Primo pro multitudine nobilitatis quod ad profectum
dum venerat: cum illa civitas esset ornata
nobilitate in genere david. Secundo quod raritas
de venerat: virtute maria pignare. Ter-
tio quod erant pauperes et hospitalarii libent
diuites recipiebant. Possent tamen dicere/
quod cum diuersorum a diuertendo dicitur sit/
gnificat hospitium ad quod diuertebat per/
regnum: et quod tunc reductum ad quod diuertebat/
bat ciues: etiam dicebat diuersorum et in
vno habuerunt locum: tunc in eo natus est christus
sicut non in alto: et de hoc loquitur euangelista. Unde
Alco. Sor. vult christum natum esse in diuerso
rio. Et quod dicitur non erat ei locus in diuerso
rio: exponit sic quod non erat locus in diuerso
rio alio a pfecto in quod inclinaret filium: et sic
sumit diuersorum secundum modum. Sed tamen nota
quod cum dicitur christus natus in diuerso
sumit diuersorum per quendam similitudinem: quia
natus est in cripta: et non in porticu in duas domos
Allegorice diuersorum medium (mos
in duas domos: est ecclesia media in pa-
ditum et medium infernum. In hac in pfecto. i.
in altari ponit christus in sacro an boue et asini/
num. i. iudeum et gentilem versus tamen. et hoc
hoies murata bestialium vita: non feno vobis
lupras: sed pane celesti. Solariis pascant
Lirill. Repit christus hoies factum bestiam/
le in aia: et tunc in pfecto loco pabuli ponit:
ut vitam bestiale mutantes ad personam
hoi pducamur sciaz: pringentes non fenu
sed paem celeste vite corpus. Hec ille.
Anagogice diuersorum in quod pegrini
sumato suo cursu diuertunt: est vita beata
et in eo an boue et asinum ponit christus in cibum
sempiternum. Significat autem ista aialta vi-
ros opatiuos et non doctos. Non enim docti
ex hoc quod docti saluant: sed ex hoc quod opatiui:
Jaco. i. Estote factores sibi et non audi-
tores tamen. Et per bouem hunc arma iuasius
intelligunt potentes: per asinum vero miores.
Dicitur autem hoc diuersorum fecit sciaz
ad quam quilibet recurrit post suas opationes
In hac quod opant inuentum christum solant
et pascentem. Nullus est enim ira malus quoniam de
bono ope gaudeat sed per hunc et multo ma-
gis bonus gaudet. Dicitur etiam christus vo-
luit significare multa ad quod nos per opati-
one conari debemus: quod Beda exprimit de
ces. Qui totum modum vario vestit ornatus:
pannis vilibus inuoluit: ut nos prima stola
pcepte valeamus. Per que omnia facta sunt
manus pedesque astringit: ut nre manus ad
opum bonum extere: pedes sint in via pacis di-
recti. Dicitur pceptis angustia pfecti: cui ce-
lum sedet: ut nos per celestem regnum gaudia de-
laret. Qui panis est angelorum: in pcepto facti
natus: ut nos qui secunda aialta carnis sue fru-
mento reficatur. Qui autem ad veritas patris sed-
det: in diuerso loco eget: ut nobis in do-
mo patris sui multas mansuetos pparet. Hec
ille. Quatuor ad factum lralit sciedum est quod de-
in ista hora natus: christus multa per diuersas p-
res mundi ostendit mirabilia. nam sic tradit
histo. in illa nocte vinee engaddi quod balsa-
mum pducunt: fecerunt flores et fructus et liqui-
dum pulerunt. Et sicut iuxta Jaco. de vora.
Quis aliquid sit dubium nihil intelligat de
populo iudeorum. Dicitur bruis Hiero. super illo
probo. Lux orta est eis. quod in eadem nocte omnes
sodomite mortui sunt. Noluit enim christus ta-
tum nefas impunitum manere in huiusmodi natu-
ra: eo nascere in eadem. Item sic tradit huius-
modi: romani pro magna pace quod in mundo
fuerat: replum pacis edificarunt: et tunc acco-
pro ab oratio quod tunc rueret cum pgo pare-
ret: existimantes impossibile pgnere parere
posse: posuerunt titulum in fronte eius tunc.
Tunc plura pacis eternum. Sed in eadem hora corruit: et
mors huius est ecclesia secunda marie noue. Item rho-
me (ut testat Horosius et Strabo) fons
aquam in lictore olei psum est et vltimus in tyberi flu-
xit: et tunc illa die largissime emanauit:
fecit roma futura esse in quod sedes ecclesie po-
neret in culmo medio fons est oleum diuine mi-
sericordie manans. i. baptismus. Item (ut
testat Chryf. legit in quibusdam historiis
quod tamen non sit autenticum: quod eadem hora magis fuit
quod quidam ritum orationibus/stella huius in se ifantem
cum cruce in fronte appuit: et alioquin eos
misit in iudeam quere et salutare nouum regem
Item eadem die (sicut hist. et secundum Tho. ii. p.)
tres soles appuerunt in hispania quod paula-
tamen in vno iusti sunt: factes diuinitate aiaz et
corpore in vna uenisse personam. Item (ut ait
Inno. iiij) Octauianus augustus iterum se-
natus placuit ut eum per deo colere vellent
quod prudens imperator reuerentem/se mortale

Natiuitatis

• **Intelligēs.** Ad istā rā autē senar⁹ vocata
 ē sibylla: vt sciret si post eū aliq̄s mator
 futur⁹ eēt. Eū q̄ i die natiuitat⁹ cōsiliū
 puocassent: r sibylla i camera sup h ora
 cultis issisteret i media die circū⁹ aure⁹
 appuist circa solē r i medio pulcerra p̄
 go puez gestās i gremio. Eūq̄ iparoz
 sibylla h mōstrāte miraret/audiuit vo/
 cē dicēte. **Hec ē ara celi.** Et sibylla ait.
Hic mator te ē: hūc adora. Illa camera
 mō dī scā maria ara celi. **Itē f3 mltos**
p̄cipue. i. Vincētū r Aico. d ly. chio ex
eūtē p̄gis vrez/ nox i claritate diei con
uersa ē: iuxta p̄phētā P̄s. Et nox sic di
es illūtinabit. Et h videt p̄sonū bis q̄ di
 cunt d̄ appētōe āgelica: quā dī claritas
 p̄comitara ē r mltō mag⁹ circa loca vi/
 ctina solū iusticie r lūni gētū lux subita
 coruscavit. **Nā dī (r pastores erāt i re/
 glione eadē) Distabāt em p millare fm**
**Bag. hist. (vigilātes r custodiētes vi/
 giliās nocti sup gregē suū.) Dīc Dgr**
hist. q mos atiq̄z fuit i vtroq̄ solstitio
 vigilare ad reuerētā sol/ r forte h vsq̄
 ad iudeos erat obseruātū r extēsu. Sed
 qz h erat idolatrare. forte mel⁹ dī q p̄
 pter picula greg⁹ vigilabāt/ vt videt di
 cere text⁹. Et erāt viri simplices r bōi
 Gā ait **Chrys.** Nō ar āgel⁹ fuit hīero/
 solymā: n̄ req̄sūt scribas et p̄phētāos.
 Erāt ei corrupēt r p̄ iudicia cruciarent:
 h̄ bī erāt scturū antiquā p̄sātoz p̄t
 archaz r moyssi colētes. Est ar semita q̄
 dā ad p̄phētā pducēs inocētā. hec ille.
 Gā subdit/ r ecce āgel⁹ dñi stetit iuxta
 illos. r h i corpe assūpro i hora natiui/
 tat⁹ ch̄i: vt rōnabilt credi p̄t (r claritat
 dei circūfulsit illos.) Dī claritas dī cla
 ritas supnatural r miraculosa: quā dō i
 ustrato mō pducit. Et nota fm **Bed. q**
nūq̄ an āgelū cū luce appuisse legunt:
 qz h p̄uilegiū fuabat illi t̄p̄i q̄n exortū ē
 lume i tenebr⁹. (r t̄muerūt riorē mag⁹)
 qz natural p̄ntia angelica hūc pduc ef
 fecit i hōie: maxie p̄comitāte inuītata
 luce. S3 āgel⁹ bon⁹ talē timorē fugat
 fm **Gregū: sc̄m Tho. r alios sc̄ros. ido**
 subdit. (r dicit ill āgel⁹. nolite t̄mēre
 ecce em euāgelizo). i. annūcio (vob gau
 diū magnū: qd erit oī p̄plo). i. gētū r iu
 datco (qz nat⁹ ē vob). i. hōib⁹ (hōdie salū
 uator) **Dīc hōdie: h̄ eēt nox: qz nox ps ē**
 natural⁹ d̄iel: vt qz illa nox i die cōuerfa
 erat rōne claritat⁹: vt qz nunciabat solē
 exortum/ vt fm aliq̄s qz nunciabat lera.
Nā i trīstib⁹ p̄suevit noiari nox. iuxta il
lud Bar. xxvij. Dēs vos scandalū pas
temi i me i ista nocte. S3 qre h nūciat
tū est pastorib⁹ dicēte Paulo. j. Cor. ij.
Sapiaz loqmur inf p̄fectos: Ad h dīc
Sor. q sapiaz subtili idagatōe loq̄ n̄ de
 bem⁹ nisi inf p̄fectos: h̄ secus simplici
 narratōe. **Ch̄s igit suā natiuitate dī**
 uerfis diūsimode manifestauit/ vt scrip
 tū r sacerdotib⁹ p̄ scripturā quā noue
 rāt/ mag⁹ p̄o q astrologi erāt p̄ stellam:
 pastorib⁹ ar q̄ ad vrrūq̄ erāt ignari p̄
 aptā locurōez. **Hoc aut fuit. P̄no rōne**
 inocētē eoz: vt dī **Chrys.** Secdo ad ap
 p̄bādū officiū pastorale. **Tertio ad ostē**
 dēdū q nat⁹ erat agn⁹. **Quarto ad ostē**
 dēdū q nat⁹ erat pastor/ ouē p̄dīcā q̄st
 tur⁹. **Quinto ad ostēdēdū q spūales pa**
 stozes vigilātes p̄ ceter⁹ merent⁹ videre
 sublimia. S3 qre āgel⁹ dicit illō gau
 diū eē magnū: Ad h dīco/ q est magnū
 inrēsiue: ita q i via ap̄d recte sentierē n̄
 p̄t eē mal⁹. **Quia ei sumū d̄sideriū no**
 strū ē asseq̄ finē vltimū: id qd fac nobis
 ipossibilitate adq̄rēdū illū est maxie do
 lorosū r penosum: puta clauso celi: r i
 carceratio iferni: r p̄n̄ id qd remouet h
 malū oprz eē maxie gaudiosū. Est etiā
 maximū exrēsiue i surfū. **Ber. Dagnū**
 ē hōdie rne festiuitat⁹ gaudū/ q celū re
 plet anq̄ fraz. **Itē etiā i deozū/ qz vlt**
 qz ad inferrū penetravit/ vt possim⁹ de
 exrētib⁹ i limbo d̄cere illō **Dest. vij.**
Judeis noua lux orit⁹ vīsa ē. Et i latū:
 qz replet mōm: qz ē cōe oī p̄plo. i. gētū
 r iudatco/ vt dicitū ē h̄ n̄ ueniat singul
 d̄ p̄plo. vt oī p̄plo. i. ecclie: q̄ integrat ex
 oī p̄plo/ vt expōit **Sor.** Et i longū: qz a
 p̄ncipio mōi vsq̄ ad finē extendit. **Sic**
 ei nos leramur d̄ nato: ita antiq̄ d̄ nati
 turo. iuxta illō **Jo. vij.** **Abraā exultat**
 ut vt videret diē meū vidit r gauit⁹ ē.
 (Qui ē ch̄s dñs.) **Sic ar d̄ s. Tho. iij**
 p. q. xvj. **Jes⁹ sc̄at naturā hūanā: sic dō**
 diuinā: h̄ ch̄s significat vtrāq̄. r ch̄s

In nocte natiuitatis domini

grece latine dicitur vinctus. Inungebatur autem re-
ges et pontifices. id est christus tunc rex et pontifex
fuerit inuictus et a deo secundum humanitatem plenitudo
die gratie et charitatis: quod dicitur vinctio. 1. Jo. 4.
Vinctio docet vos (in civitate dei). i. beatus
leone: vinctus est david (et habet vobis signum) (super
plebem vel erit: quod scietis ita esse ut dico. (Inue-
nietis infantem panis involutum et positum in prese-
pio. (Per hoc signum voluit angelus inuere
pastores quod christus non venerat ad regem re-
gnandum: ut scribitur et pharisaei expectabant.
Et per dicitur quod hoc fuit primum signum saluato-
ris nati. Ad cuius euidentiam sciendum est quod
tunc duo fuerunt saluatores populi israel quod cum
erant extra suam terram liberauerunt. scilicet moyses
quod liberavit eum a fuiture egyptiaca. Exo-
dus. 2. et Cyrus quod eum liberavit de captivitate
babilonica. 1. Esdras. 1. et vltimus fuit christus
in magis paupertate. Nam moyses inuente sit
liba pharaonis in scella tuncea. Exod. 2.
De Cyro pro legitur quod astiages rex persarum
vidit in fontis vite exercitum de vso filie sue:
et totam asiam occupante. Et per electores
fontis intellexit quod illa esset partitura regem
Qua obtemperantes perdere regnum illa tradidit
dicitur pauperi militi: deinde iussit partem occi-
dit. Sed compassio dicitur quod is cui mandatum
dederat: exposuit infantem fortune: relin-
quens eum in quada silua: quem pastoris cuiusdam
catula lactauit. Pastor autem volens scire quod
puer iuente: quem vrosi sue nutriendum tra-
didit: et tunc rex persarum et medorum factus est.
Eum figuratum et figura iuente: christus in
paupertate natus est. Et postquam angelus annuncia-
uit christi natiuitatem: secuta est multa exultatio
angelorum: quod gaudebant quod sedes vacue in
celo essent implende. vnde subditur: (et subito fa-
cta est cum angelo multitudo militum celestium)
scilicet angelorum bonorum: quod secundum Be. eo quod pro nobis
in domos pugnet: dicitur exercitus: cum sint
valde multi. Et dicitur exercitus: non ab ipsa
pugna sola: sed ab exercendo omnia divina opera
et officia: exceptis duntaxat his quae a solo deo
fieri possunt. Et nota quod in veteri testamento aliqui
legit appuisse vnum angelum: tunc vnum iudicem
xlv. Aliqui duo: vnum Gen. xlv. Aliqui tres
vnum Gen. xvij. quod Abrahama tres vidit et vnum
adorauit. Aliqui sex: vnum Ezech. ix. Ecce
viri sex. Aliqui plures idem dicitur: vnum Be-

nes. xxxij. fueruntque obuia angelo dei. Ali-
qui exercitus: cor: sed pro modum visio: vt
iij. Reg. vij. dicitur. Ecce mons plenus cur-
ruum: sed hoc appuit exercitus non tamen in visio: sed
in re mediantibus: cor: plures assumpsit et cum luce:
vlti non omnes appuerunt tamen fuerunt per preses
et sunt auditi. hoc autem fuit in signum quod aliquid
magis solito nuntiabat (laudantium deum et di-
centium: gloria in altissimis deo) Et enim de-
vbius sit gloriosus? et a creatura glorificatus?
hoc tamen specialiter est in celo vbi sit nobilissima
corpora et vbi diuinitate preplures. vnde super
celos dicitur esse gloria eius. Sed? quod quod super
undantia dicitur vni solt uenit: quod non est nisi
vnum altissimum. Soluto. Vnum est altissimum
simpliciter: sed secundum quod et in diuisis generibus sunt
diuisa altissima: puta in corporibus: celis: in an-
gelis vnum: et in hominibus multum sibi. Quis
hoc altissima intelligat celis: quod hoc non sint al-
tissimi simpliciter: sed tamen altissimi. i. valde alti-
ti. Vnum autem superum sit restitutum illi? huiusmodi.
Dico quod secundum Boetium. et chronticas illud addit
dicit Hilarius. et deinde Telesphorus papa sta-
tuit illud esse a solis episcopi scriptum. deinde Si-
machus a solis sacerdotibus in diebus festis: eo
quod ipsi angelus sint dei. Notant autem angelus dicitur
gloriam deo: quod (vnde dicit Boetium.) deus videt sibi
tria resuasse. Primum videtur. Ro. xij. Vnde
hic videtur et ego retribuam. et Deu. xxxij.
Dea est vltio: et ego retribuam eis in re.
Secundo iudicium de omnibus bonis et malis. Rho.
xij. Tu quis es qui iudicas alienum seruum.
Tertio gloria de bonis. Esa. xlvj. Gloriam meam
alibi dabo (et in terra par hominibus) Vnde bec
autem par pro christum facta est. Recordauit enim
nos pro se deo et pro peccatis: culpam hostilem de medio
auferes. Duos populos in vnum homines pacem
proposuit. bec ille. Be. quod autem hominibus pacem
poscat angeli: exponit dicitur (bono volun-
tatis) Iets. i. quod christum suscipiunt nati. Non enim
est par ipsius: sed par multa dilligentibus nomine
dei. bec ille. Ex quibus patet quod ista intelliguntur de
pace bona et spirituali: quam christus venit mittere
in terram: non autem mala: quae discordia in malo. hac
enim venit auferre. vnde Mat. x. dicitur. Non venit
pacem mittere in terram: sed gladum. Allego-
rice sciendum est quod pastores vigilantes in nocte sunt
secundum Beatus. boni plati et doctores: solliciti
lij in tentamenta luporum. scilicet demonum. Ista